

Barbara Grala

Międzynarodowa współpraca łódzkich bibliotek naukowych

Forum Bibliotek Medycznych 1/2, 347-360

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

24. London Library & Information Development Unit <http://www.londonlinks.ac.uk/>
25. NLM – National Library of Medicine <http://www.nlm.nih.gov/mesh/>
26. Pharmacie Centrale Assistance Publique des Hôpitaux de Paris - Centre d'Information Médicale et Pharmaceutique (Paris) - <http://www.aphp.fr/>
27. Portal Funduszy Strukturalnych - <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/>
28. PRESCRIRE – La revue Prescrire. (Paris) <http://www.prescrire.org/>
29. Program Leonardo da Vinci <http://www.bkkk-cofund.org.pl/index.php?gr=2>
30. Universitatea de Medicina si Farmacie Targu Mures – Biblioteca <http://www.umftgm.ro/>
31. Wydawnictwo “Medycyna praktyczna” <http://www.mp.pl/>

Mgr Barbara Grala
Łódź – UM

MIĘDZYNARODOWA WSPÓLPRACA ŁÓDZKICH BIBLIOTEK NAUKOWYCH

Streszczenie

Referat podejmuje problematykę kierunków i form współpracy łódzkich bibliotek naukowych z zagranicznymi bibliotekami i innymi instytucjami kulturowymi oraz osobami, które uczestniczą indywidualnie w międzynarodowych projektach bibliotecznych. Materiał do pracy zgromadzono na podstawie wywiadów przeprowadzonych z dyrekcją łódzkich bibliotek oraz kierownikami Oddziałów Gromadzenia i Wypożyczalni Międzybibliotecznych. Celem referatu jest analiza międzynarodowej współpracy łódzkiego środowiska bibliotekarskiego oraz wykazanie na czym polegała wcześniej a obecnie.

Abstracts

The paper presents trends and forms of the cooperation of Lodz scientific libraries with foreign libraries and other cultural institutions and persons who participate individually in the international library projects. The material for the paper was collected on the basis of interviews conducted with the directors of Lodz scientific libraries and the heads of Acquisition Departments and Interlibrary Loan Sections. The aim of this paper was to analyse the international cooperation of Lodz library environment and to illustrate what it relied on previously and at present.

Wprowadzenie

Współpraca jest jednym z ważniejszych aspektów w każdej dziedzinie. W erze postępu technologicznego, tworzenia społeczeństwa informacyjnego oraz postępujących procesów globalizacji staje coraz częściej używanym terminem.

Łódzkie biblioteki naukowe prowadziły międzynarodową współpracę od początku swego istnienia. Na początku ograniczała się ona głównie do wymiany zagranicznej wydawnictw i darów, do wypożyczeń międzybibliotecznych oraz wymiany osobowej pracowników. Wraz z rozwojem nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i Internetu rozszerzył się również charakter i możliwości współpracy.

W pracy przeanalizowano współpracę sześciu bibliotek naukowych:

- Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego
- Biblioteki Głównej Politechniki Łódzkiej
- Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego
- Biblioteki Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej i Filmowej
- Biblioteki Instytutu Medycyny Pracy
- Biblioteki Wojewódzkiej i Miejskiej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego

Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych i Biblioteka Akademii Muzycznej nie prowadzi żadnej formy współpracy, natomiast Biblioteka Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki nie podała danych. Do przeprowadzenia analizy wykorzystano materiał zebrany na podstawie wywiadów z dyrekcją i kierownictwem bibliotek szkół wyższych (PŁ, UŁ, UM) oraz jednostek naukowo-badawczych (IMP, WiMBP), sprawozdań rocznych bibliotek. Uwzględniono również informacje zawarte na stronach WWW omawianych bibliotek.

Charakter współpracy

Współpraca może mieć charakter formalny – określony umową oraz okazjonalny, wynikający z aktualnych potrzeb danej instytucji.

Biblioteki szkół wyższych, nie stanowiące jednostek autonomicznych, prowadzą współpracę na podstawie umów między uczelniami o bezpośredniej współpracy. Umowy te mają charakter ogólnouczelniany, jednak jest w nich określona dziedzina kontaktów. Na podstawie danych Biura ds. Współpracy z Zagranicą umowa powinna zawierać precyzyjnie określone zadania i cele oraz zasady współpracy dla obu stron. Kontakty z ośrodkami zagranicznymi na zasadzie umowy o bezpośredniej współpracy w środowisku łódzkim realizują Biblioteka Główna Uniwersytetu Łódzkiego, Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej oraz Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego. Umowy te w przypadku bibliotek dotyczą głównie wymiany pracowników na staże w celu wymiany doświadczeń.

Najwcześniej, w 1978 roku współpracę rozpoczęła BG UŁ. Prowadzi kontakty z niemieckimi bibliotekami - Biblioteką Uniwersytetu im Justusa Liebiga w Giessen oraz z Biblioteką Uniwersytetu w Regensburgu. W latach 80-tych współpracę

w ramach umowy uczelnianej realizuje również BG PŁ, podejmując współpracę z licznymi ośrodkami w Wielkiej Brytanii oraz Francji. W 1991 roku kontakty z Katolickim Uniwersytetem w Nijmegen w Holandii rozpoczęła BG UM. Stronę polską reprezentował prof. Michał Karasek, a koordynatorem grantów i kontaktów Katolickiego Uniwersytetu w Nijmegen dr Jan de Koning.

Formalnie również rozwiązana jest kwestia wymiany zagranicznej. Prawne podstawy dla międzynarodowej wymiany wydawnictw stworzyły *Konwencje paryskie*, przyjęte przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury, na jej dziesiątej sesji w Paryżu (w dniach od 4 listopada do 5 grudnia 1958 roku). Pierwsza konwencja dotyczyła międzynarodowej wymiany wydawnictw, druga międzynarodowej wymiany wydawnictw urzędowych i dokumentów rządowych (Dz.U. z 1971 r. nr 8, poz.88 i poz.89). (ratyfikowane przez Radę Ministrów PRL w dniu 17 stycznia 1970). Zgodnie z postanowieniami art. 1 Konwencji, umawiające się państwa zobowiązują się „popierać i ułatwiać wymianę wydawnictw zarówno między organami rządowymi, jaki i między pozarządowymi instytucjami oświatowymi, naukowymi i technicznymi lub kulturalnymi, których działalność nie ma celów dochodowych”.¹

Warto wspomnieć, że w początkowym okresie wymiana nie była rozwiązywana w sposób uregulowany. Pracownicy naukowcy uczelni wyjeżdżający wówczas za granicę na staże naukowe czy konferencje nawiązywali bezpośrednie kontakty z innymi naukowcami. W porozumieniu zainteresowanych stron wymieniano określone dokumenty. Liczba kontrahentów i tytułów była znacznie większa niż obecnie ze względu na modę prowadzenia szerokiej wymiany pomiędzy krajami dawnego bloku socjalistycznego. Wymieniano również publikacje z krajami zachodnimi. Dawało to możliwość gromadzenia trudnej do zdobycia literatury. Prowadzenie wymiany zagranicznej podnosiło prestiż bibliotek. Obecnie gromadzenie literatury odbywa się w ściśle określony sposób. Biblioteki zawierają umowy formalne, ustalając dokładne tytuły przesyłanych publikacji. Najczęściej wzajemna współpraca polega na wysyłaniu tzw. materiałów własnych w zamian za materiały własne innej instytucji.

W praktyce biblioteki rozwiązują kwestię wymiany w różny sposób. Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego podjęła wymianę instytucjonalną w latach 1947-1949 na zasadzie zawierania umów z bibliotekami uniwersyteckimi, PAN oraz narodowymi. Wymianę zainicjowała BG UŁ, wysyłając listy intencyjne, w których instytucje ustaliły między sobą wspólne zasady, dochodząc do consensusu. Biblioteka Politechniki Łódzkiej i Uniwersytetu Medycznego prowadzi wymianę na podstawie dobrowolnej umowy kontrahentów, którzy zobowiązują się przysyłać sobie wzajemnie publikacje.

---

¹ Vademecum Bibliotekarza : praktyczne i aktualne informacje dla bibliotekarzy / pod red. Lucjana Bilińskiego. Warszawa : Wydaw. Verlag Dashöfer, 2005, część 6, rozdz. 1, podrozdz. 2.2, s. 1-2

Odbywa się na zasadzie wymiany ofert między bibliotekami uczelnianymi, które mają podobny profil zbiorów oraz placówkami naukowo-badawczymi.

Trzecią platformą współpracy, która funkcjonuje w oparciu o regulacje prawne są wypożyczenia międzybiblioteczne. Ustalenia proceduralne zawarte są w *Dekrecie o bibliotekach z 1946 roku*² następnie w *Ustawie o bibliotekach z 1968 roku*³ oraz jej nowszymi wersjami z 1997 roku⁴. Zobowiązują one biblioteki do udostępniania zbiorów użytkownikom z innych bibliotek. Liczne postulaty podjęto na *Ogólnopolskiej konferencji na temat wypożyczeń międzybibliotecznych* zorganizowanej przez Bibliotekę Narodową w Warszawie w 1991 roku. Zasady współpracy w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych określone są również w regulaminach udostępniania zbiorów poszczególnych uczelni. Przykładowo Wypożyczalnia Międzybiblioteczna Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego funkcjonuje w oparciu o *Regulamin udostępniania zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*. Regulamin określa, że „wypożyczanie materiałów bibliotecznych z innych bibliotek i instytucji odbywa się na prawach wzajemności. Instytucja wypożyczająca ponosi wszelką odpowiedzialność za całość wypożyczonych materiałów oraz przestrzegania regulaminu i specjalnych życzeń instytucji wysyłającej materiały”⁵.

Oprócz współpracy formalnej, instytucjonalnej rozwija się również współpraca okazjonalna, wynikająca z bieżących potrzeb i możliwości danej instytucji, mająca charakter nieformalny. Taką formę współpracy realizują Biblioteka PWSiTIF, Biblioteka WiMBP oraz w niektórych aspektach BG PŁ .

Zakres współpracy

Współpracę na początku działalności bibliotek naukowych w środowisku łódzkim wyznaczały trzy podstawowe formy: wymiana zagraniczna wydawnictw, wypożyczenia międzybiblioteczne oraz wymiana osobowa. W 1989 roku nastąpił wzrost zainteresowania i bezpośrednich kontaktów z krajami zachodnimi. Pomimo niekwestionowanych osiągnięć bibliotekarstwa „okresu powojennego”⁶, szczególnie dotkliwe były braki polskich bibliotek w dziedzinie komputeryzacji. Na początku lat 90-tych zakres współpracy rozszerzył się o modernizację bibliotek. Powstało wiele organizacji rządowych przede wszystkim w Wielkiej Brytanii i USA, które miały ułatwić wdrożenie zintegrowanych systemów bibliotecznych. Inicjatywę

---

² Dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi z dnia 17 kwietnia 1946 r. Dz.U. 1946 nr 26, poz. 163

³ Ustawa o bibliotekach z dnia 9 kwietnia 1968 r. Dz.U. 1968 nr 12, poz. 63

⁴ Ustawa o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r. Dz.U. nr 85, poz. 539

⁵ Regulamin systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Łódź 2004, s. 11

⁶ Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska: Międzynarodowa współpraca bibliotek. *Bibliotekarz* 1998 nr 1 s. 5

taką podjęły Fundacja Sorosa oraz Fundacja Mellona, przekazując środki na w/w przedsięwzięcia.

Gromadzenie zbiorów

Jak wspomniano wcześniej biblioteki uczelniane - Biblioteka Politechniki Łódzkiej, Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego oraz Biblioteka Uniwersytetu Medycznego - od początku swojego istnienia (lata 1945-49) jako jednostki naukowe prowadzą współpracę międzynarodową w zakresie wymiany zagranicznej i darów. Głównym zadaniem Sekcji Wymiany Zagranicznej było i jest prowadzenie bezdewizowej wymiany wydawnictw urzędowych i naukowych pomiędzy bibliotekami i instytucjami zagranicznymi na podstawie wspomnianej Konwencji Paryskiej. Profile wymiany wyznacza charakter uczelni. Biblioteki prowadzą regularną obustronną wymianę. W BG UŁ wymieniane są wydawnictwa o charakterze ogólnonaukowym, poczynając od nauk humanistycznych do przedmiotów ścisłych. Biblioteka PŁ i UM zgodnie z profilem uczelni przeprowadza ścisłą selekcję dziedziny, gromadząc jedynie wydawnictwa zgodne ich z kierunkiem badawczym.

W ramach Sekcji Wymiany Zagranicznej prowadzona jest wymiana następujących rodzajów publikacji:

- ◇ czasopism
- ◇ materiałów konferencyjnych,
- ◇ wydawnictw albumowych
- ◇ oraz monografii.

Dominują wydawnictwa uczelniane oraz instytutów – m.in. *Folia Medica Lodziensis*, *Annales Universitatis Medicae Lodziensis*, *Acta Universitatis Lodziensis* *Zeszyty ŁTN*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Łódzkiej*, *Medycyna Pracy*, *International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health*.

Wymiana ma zasięg ogólnoswiatowy. BG UŁ prowadzi kontakty ze 150 bibliotekami uniwersyteckimi, narodowymi i PAN z całego świata m.in. *Library of Congress*, Biblioteką Polską w Londynie. BG PŁ nawiązała współpracę z 51 instytucjami (21 regularna wymiana w obie strony; dary zagraniczne do 9 instytucji Biblioteka wysyła, a z 21 instytucji otrzymuje). Głównymi ośrodkami wymiany w Bibliotece PŁ są: biblioteki techniczne oraz placówki naukowo-badawcze w USA, Meksyku, Japonii, Francji, Anglii, Niemiec, Szwajcarii, a także naszych sąsiadów: Czech, Litwy Ukrainy i Rosji. BG UM współpracuje z 26 kontrahentami m.in. ze Światową Organizacją Zdrowia w Genewie, z bibliotekami i instytucjami medycznymi w Japonii, Francji, Danii oraz z Katolickim Uniwersytetem w Nijmegen w Holandii.

Materiały otrzymywane w drodze wymiany i darów stanowią : w przypadku BG PŁ 20% zbiorów, BUŁ 15%, BUM-10%

Zagraniczną wymianę prowadzi także Biblioteka IMP oraz Biblioteka WiMBP - ma ona charakter nieformalny.

Wykazy instytucji, z którymi jest prowadzona wymiana:

Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej (w wyborze):

- Library of Congress , USA
- Textille Machinery Society Osaka in Science Technology, Japan
- Universitätsbibliothek und Technische Information Bibliothek Hannover, Germany
- Linda Hall Library Cansas City, USA
- Budapest University of Technology, Library of Information Centre, Hungary
- Rossijskaja Gosudarstvennaja Biblioteka, Moskva, Russia
- Library of Kovnas, University of Technology , Lithuania
- Academy of Sciences of Czech Republic, Institute of Organic Chemistry and Biochemistry, Prague, Czech Republic
- American Chemical Society, USA

Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego (w wyborze):

- World Health Organization, Geneva, Swiss
- National Library in Prague, Czech Republic
- Danish National Library of Science and Medicine, Copenhagen, Denmark
- Syndicat des Biologistes L'Eurobiologiste, Paris, France
- Nihon University School of Dentistry, Tokyo, Japan
- Japanese Pharmacological Society, Kyoto, Japan
- Library Tokyo Medical and Dental University, Tokyo, Japan
- Tokyo Dental College, Chiba, Japan
- Katholieke Universitet Nijmegen, Nederland

Instytut Medycyny Pracy:

- Institute for Medical Research and Occupational Health, University of Zagreb, Croatia
- Canada Institute for Scientific and Technical Information, National Research Council, Ottawa, Canada
- Moody Medical Library, University of Texas Medical Branch, Galveston, Texas, USA
- Hiroshima University, Medical Library, Japan.
- International Labour Office. Periodicals Section, Library, Geneva, Switzerland
- University of Occupational and Environmental Health, Japan
- Department of Occupational and Social Medicine, University Hospital Tübingen and the Medical Faculty of the Eberhard Karls University, Tübingen, Germany
- National Institute of Public Health. Library, Tokyo, Japan
- Finnish Institute of Occupational Health (FIOH), Helsinki, Finland
- Istituto Superiore di Sanita, Rome, Italy

- SPF Sante publique. Bibliotheque Vesale (Federal Public Service Health, Food Chain Safety and Environment, The Vesalius Library), Bruxelles, Belgique
- Ministry of Health. Institute of Public Health Iasi, Iasi, Romania
- Starnberger Institut zur Erforschung globaler Strukturen, Entwicklungen und Krisen, Starnberg, Germany
- Instituto Nacional de Salud Publica, Morelos, Mexico

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka J. Piłsudskiego

w Łodzi. Wykaz instytucji i osób (w wyborze):

- Ambasada Niemiec
- Ambasada Szwajcarii
- Biblioteka Narodowa Litwy
- Łucka Anna, Polska Misja Katolicka w Paryżu
- Martin-Opitz-Bibliothek, Herne
- Nowe Życie, Chicago
- Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu, Rzym
- Polski Instytut Naukowy w Kanadzie
- Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce
- Unia Polskiej Kultury, Wiedeń
- Urantia Foundation, Chicago

Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego nie podał danych.

Udostępnianie zbiorów

Formą współpracy w zakresie udostępniania zbiorów są wypożyczenia międzybiblioteczne. Wymianę zagraniczną w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych realizują BG PL oraz BG UL. Zasady wypożyczeń ustalone są w regulaminach w/w uczelni; zgodnie z regulaminem Udostępniania Zbiorów Wypożyczalni Międzybibliotecznej mogą korzystać: pracownicy, doktoranci i dyplomanci. Obecnie istnieje możliwość współpracy ze wszystkim bibliotekami na świecie, głównie naukowymi. Kontakty prowadzone są głównie z bibliotekami uniwersyteckim.

Wypożyczalnie wysyłają i sprowadzają następujące rodzaje publikacji :

a) wysyłane

- artykuły z Zeszytów Naukowych Politechniki Łódzkiej oraz czasopism wydawanych przez UL
- artykuły z czasopism polskich
- książki polskie
- rozprawy doktorskie pracowników Politechniki Łódzkiej, Uniwersytetu Łódzkiego

b) sprowadzane

- artykuły z czasopism zagranicznych
- referaty z materiałów konferencyjnych

- książki zachodnie

Zamówienia dotyczące artykułów realizowane są w formie kserokopii i plików elektronicznych.

BG UŁ i BG PŁ prowadzi stały kontakt z :

BG UŁ sprowadza materiały z :	BG UŁ wysyła materiały do :
Nationale Bibliothek Wien; Austria	<i>Harvard College Library Cambridge, Wielka Brytania</i>
Universitätsbibliothek Salzburg ; Austria	Bibliotheek Campus Sint-Andries w Antwerpii, Belgia
Bibliothèque Université de Louvain; Belgia	Bibliothèque Nationale Luxemburg
Bibliothèque Universitaire de Savoie Chamber; Francja	<i>Bibliothèque Universitaire de Lettres des Arts Bordeaux, Francja</i>
Bibliothèque Interuniversitaire de Lyon; Francja	Stockholms Universitetsbibliotek Stockholm, Szwecja
Bibliothèque de la Sorbonne Paris; Francja	Statni Vedecka Knihovna Olomonce, Czechy
Biblioteca Nazionale Torino; Włochy	<i>Univerzitna Kniznica Bratislava, Słowacja</i>
Universidad Complutense Faculty de Clinical Biologieas Cindat Universitaria Madrid; Hiszpania	
Bibliotheca de Valencia; Hiszpania	
Biblioteca Universitaria di Padova; Włochy	
Universitätsbibliothek Utrecht ; Holandia	
Biblioteki Uniwersyteckie w Biefield , Kassel, Greifswald, Freiburg, Frankfurt, Erlangen, Gottingen; Hamburg	

BG PŁ sprowadza materiały z :	BG PŁ wysyła materiały do :
The British Library, Boston Spa, Wielka Brytania	Vedecka Knihovna, Olomouc, Czeska Republica
Universität Bamberg, Niemcy Niemcy	Statni Technicka Knihovna Praga, Czech Republik
Technical Universitäts Clausthal, Niemcy	University of Exeter, Wielka Brytania
Universitäts- und Forschungsbibliothek Erfurt, Niemcy	Helsinki University of Technology,
Technische Universität Freiberg, Niemcy	University of Tasmania Library, Australia
Thuringer Universitäts und Landesbibliothek Jena, Niemcy	Ecole des Mines Paris, Francja
Universität Weimar , Niemcy	National Research Council Canada
Technische Universität Ilmenau, Niemcy	Information Delivery, CISTI
Universität Luneburg , Niemcy	Infonetwork , Inc. Los Angeles, USA
Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Gottingen, Niemcy	INIST Diffusion, Francja
ZBW. Deutsche Zentralbibliothek für Wirtschaftswissenschaften, Niemcy	
Univeritat Osnabruck, Niemcy	
Fachhochschule Schmalkalden, Niemcy	
Hochschule Harz Wernigerode, Niemcy	
Rossijskaja Gosudarstvennaja Biblioteka, Moskva, Rosja	
National Library of Russia, St. Petersburg, Rosja	
Universite Brest, Francja	
Universite La Rochelle, Francja	
Universite Strasbourg, Francja	

Statni Technicka Knihovna Praga, Czechy	
University Microfilms International USA	
National University of Singapore	

Wymiana osobowa

Kontakty między uczelniami podejmowane były już w latach 70-tych. Realizowane były w ramach umów między uczelniami o bezpośredniej współpracy, która dotyczyła głównie wyjazdów na staże w celu wymiany doświadczeń. Biblioteki nawiązały kontakt z następującymi instytucjami:

BG PŁ – University of Strathclyde, Andersonian Library; Glasgow, Wielka Brytania; Polish Cultural Centre, University of Strathclyde; Bibliotheque Universitaire de L'Universite: Claude Bernard, Lyon, Francja; Jean Moulin, Lyon, Francja; Jean Monnet,; ponadto: 40 instytucji w Europie, 4 instytucje w Azji, 6 instytucji w Ameryce Północnej.

BG UŁ – Uniwersytet im. Justusa Leibiga w Giessen, Niemcy, Uniwersytet w Regensburgu, Niemcy.

BG UM – Katolicki Uniwersytet w Nejmigen, Holandia.

Wymiana osobowa odbywała się również w ramach programów wspierających współpracę między uczelniami z krajów Unii Europejskiej – programu TEMPUS i programu TEMPRA oraz Fundacji A.W. Mellona. Na przełomie lat 1996-1998 fundacja przekazała środowisku łódzkich bibliotek naukowych grant na ich komputeryzację.

W latach 90-tych charakterystyczną formą bibliotecznych kontaktów międzynarodowych były wyjazdy indywidualne i grupowe pracowników Bibliotek PŁ i UŁ do bibliotek zachodnioeuropejskich, mające na celu wdrażanie zintegrowanego systemu bibliotecznego HORIZON. Pracownicy odbywali szkolenia, związane z wprowadzaniem komputeryzacji w bibliotekach polskich, w ramach programu TEMPUS (Joint European Project+) oraz programu TEMPRA. Uczestniczono również w konferencjach i spotkaniach dotyczących nowoczesnych rozwiązań w zakresie automatyzacji bibliotek.

Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej

1995

- **Hatfield University** (Wielka Brytania) 4-9.09 Konferencja i wystawa LIBTECH'95 (TEMPUS)
- Staże we Francji Lyon, St.Etienne (TEMPRA)

1996

- **Hatfield University** (Wielka Brytania) 2-9.09 Konferencja LIBTECH'96 (TEMPUS)

1997

- **Warszawa** 15-18.10 Konferencja nt. automatyzacji bibliotek organizowana przez Fundację A.W.Mellona-
- Referat: Feret B.The Union Catalog. Different Library Systems – Different Solutions.

1998

- **Budapeszt** 20-24.05 Spotkanie z bibliotekarzami węgierskimi w sprawie rozpoznania projektu katalogu centralnego bibliotek węgierskich. (Grant Fundacji A.W.Mellona)
- **USA** 25.06-17.07 Staż w bibliotekach USA (fundacja A.W.Mellona)

2000

- **Warszawa** 28.03 Ogólnopolskie spotkanie sprawozdawcze z przedstawicielem Fundacji A.W.Mellona

Biblioteka Główna UŁ

1994

- **Newcastle**, Wielka Brytania -wyjazd na warsztaty szkoleniowe w ramach programu TEMPUS (Joint European Project+):
- **Hull**, Wielka Brytania (wyjazd mający na celu zapoznanie się ze strategią współpracy brytyjskich bibliotek w zakresie opracowania zarysu planu współpracy dla bibliotek polskich wprowadzających komputeryzację

1995

- **Hull**, Wielka Brytania – warsztaty szkoleniowe w ramach TEMPUS

1996

- **Newcastle**, Wielka Brytania – kurs dotyczący organizacji i zarządzania bibliotekami Cambridge University Library- staż, Bath University Library – staż

Udział w fundacjach

Biblioteka Główna Politechniki Łódzkiej zaangażowana jest w działalność Open Society Institute (OSI) w Budapeszcie, uczestnicząc indywidualnie w osobie dyrektora mgr inż. Błażeja Fereta w zespole roboczym Projektu Sorosa ds. Zawartości Baz (Content Task Force). OSI oraz firma EBSCO Publishing w 1999 roku zawarły porozumienie w sprawie współpracy przy tworzeniu największego w świecie konsorcjum informacyjnego. Wspólna inicjatywa została nazwana *Electronic Information for Libraries Direct eFIL Direct*. Projekt miał na celu ocenę dotychczasowych usług i zawartości baz EBSCO oraz wybór baz technicznych (Science Technology). Współpraca odbywa się na poziomie udziału w konferencjach, dyskusji i spotkań z wydawcami.

2000

- **Glasgow** 24.06-03.07 Staż krótkoterminowy (w ramach grantu Open Society Institute z fundacji Soros'a)

2001

- Boston 19-26.08 67th IFLA Council and General Conference. Libraries and Librarians: Making a Difference in the Knowledge Age.
- Referat: Feret B. eIFL- electronic information for libraries. A global initiative of the Soros foundations network.
- Budapeszt 24-27.02 Spotkanie zespołu roboczego ds. zawartości baz danych w projekcie eIFL.
- Budapeszt 14-17.06 Open Society Institute Spotkanie organizacyjne dot. Projektu eIFL.
- Amsterdam 23-28.07 Projekt eIFL.
- Budapeszt 13-16.10 Spotkanie koordynatorów i konsultantów projektu eIFL.

Członkostwo w stowarzyszeniach bibliotekarskich

IATUL

Biblioteka Główna PŁ jest członkiem Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Uniwersytetów Technicznych IATUL (International Association of Technology University Libraries). IATUL jako międzynarodowe forum do wymiany doświadczeń, poglądów, opinii współpracuje również z IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions). Platforma współpracy dotyczy czynnego udziału dyrektora BG PŁ mgr inż. Błażeja Fereta w konferencjach.

1999

- **Kreta** 15-22.05 20th IATUL Conference „The Future of Libraries in Human Communication” Referat: Feret B. The future of the academic library and the academic librarian: a DELPHI study”.

2004

- **Kraków** 30.05-4.06 25th Annual IATUL Conference “Library Management in Changing Environment.” (Zarządzanie biblioteką w zmieniającym się środowisku) Referat: Feret B., Szczepańska B.: Internet in the library – the sky is not blue. Comments on the selected library problems when offering patrons Access Internet.

2005

- **Quebec** 29.05 – 2.06 26th Annual IATUL Conference. Université Laval, Quebec City. Referat: Feret B., Szczepańska B.: The Future of the academic librarian: the DELPHI study reloaded.

EAHIL

Instytut Medycyny Pracy jest członkiem EAHIL (European Association of Health Information and Libraries).

Uczestnictwo w Centrum Dokumentacji WHO (Światowa Organizacja Zdrowia).

Pozostałe formy: Organizowanie wystaw, konferencje

W 2004 r. Barbara Czajka - dyrektor WiMBP nawiązała współpracę z Instytutem Hoovera działającym przy Stanford University w Palo Alto w Kalifornii. Efektem tej współpracy była wystawa „Herbert Hoover a Polska”, która ze względu na bogactwo zbiorów nie mogła być eksponowana w WiMBP i została zorganizowana w Muzeum Historii Miasta Łodzi od 15 lutego do 13 marca 2005r. Otwarcie wystawy poprzedziła 14 lutego sesja popularnonaukowa w WiMBP, w programie, której były referaty:

- ▶ Herbert Hoover a Polska - Zbigniew Stańczyk (Instytut Hoovera),
- ▶ Amerykańska pomoc dla dzieci polskich po I wojnie światowej oraz inne formy pomocy w latach 1919-1923 – Gabriela Rybarczyk (Łódź),
- ▶ Instytut Hoovera – zbiory i działalność – Maciej Siekierski (Instytut Hoovera),
- ▶ WiMBP przygotowała – we współpracy z Instytutem Hoovera, wystawę towarzyszącą sesji w WiMBP.

Instytut Hoovera zapowiedział również przekazanie w darze WiMBP kolekcji wydawnictw drugiego obiegu w Polsce (1976-1989 r.), która wzbogaci i uzupełni dotychczasowe zbiory. WiMBP w Łodzi jako jedna z dwóch bibliotek z Polski (drugą jest Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego) została zaproszona do nominowania książek do prestiżowej Nagrody „The IMPAC Dublin Literary Award”.

WiMBP zgłosiła do Nagrody w poszczególnych latach:

- The IMPAC Dublin Literary Award 2004 - „House of Day, House of Night” (Olga Tokarczuk),
- The IMPAC Dublin Literary Award 2005: „The Da Vinci code” (Dan Brown), Eleven minutes (Paulo Coelho), “The way to paradise” (Mario Vargas Llosa),
- The IMPAC Dublin Literary Award 2006: „Author, author” (David Lodge), „A tale of love and darkness” (Amos Oz), „Transmission” (Hari Kunzru).

WiMBP udziela również informacji na zapytania z zagranicy kierowane głównie pocztą elektroniczną dotyczącą informacji o zbiorach biblioteki lub informacji związanych z Łodzią i regionem łódzkim, w tym dotyczące okresu II wojny światowej. Jak na razie są to jednak w skali poszczególnych lat zapytania jednostkowe.

Współpracę realizuje także Biblioteka PWSTiF, uczestnicząc w imprezach ogólnouczeniowych - festiwalach i konferencjach. W tym roku dyrektor biblioteki Elżbieta Jędraszczyk- Jedynak wygłosiła referat „Internet Polish Movie Database – An attempt to create the national filmography” na konferencji „Conference on Film Databases and Film Restoration” w Budapeszcie zorganizowanej przez Węgierską Filmołkę Narodową i Węgierskie Muzeum Filmowe.

Biblioteka utrzymuje kontakty z licznymi instytucjami m.in. praską FAMU, moskiewskim WGIK, paryskim IDHEC, szkołami niemieckimi - w Ludwigsburgu,

w Babelsbergu, Hrvatską Kinotekę w Zagrzebiu, Hamburgisches Centrum für Filmforschung Cinegraph. Prowadzi z nimi wymianę informacji w zakresie filmu oraz wymianę materiałów konferencyjnych.

Współpraca ma charakter okazjonalny, wynika z bieżących potrzeb i możliwości.

Współpraca w dobie stosowania nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych

Współczesne środowisko informacyjne, edukacyjne i społeczne podlega szybkim przemianom i cechuje je wielka różnorodność. W związku z tym szczególnie cenne są rozwiązania, które zachowując dotychczasowe osiągnięcia, potrafią elastycznie wzbogacić je o elementy nowatorskie mające na celu zaspokajanie nowych potrzeb i pozostające w zgodzie z najnowszymi trendami. Zjawisko przeobrażeń dotyczy zwłaszcza bibliotek naukowych. Większość z nich osiągnęła obecnie etap rozwoju biblioteki hybrydowej, która łączy w sobie dwa światy: rzeczywisty z wirtualnym⁷. Biblioteka hybrydowa wykorzystująca zarówno elementy wirtualne jak i fizyczne oraz oferująca dostęp do drukowanych i elektronicznych źródeł jest w stanie optymalnie zaspokoić oczekiwania współczesnych użytkowników, zapewniając im nową jakość w dziedzinie usług biblioteczno-informacyjnych. W takim aspekcie rozwoju nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i Internetu rozszerzyły się również możliwości i charakter współpracy bibliotek.

Pojęcia współpracy międzynarodowej nie można obecnie określić jednoznacznie. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia wyraźnie ono ewoluuje. Mówiąc o współpracy, trudno jest uchwycić granicę między współpracą, a zwykłą globalizacją produktów. Kontrowersyjna jest kwestia dostępów konsorcyjnych do baz, czasopism elektronicznych, portali tematycznych, jak chociażby portale medyczne czy innych zasobów. Należy w tym momencie postawić pytanie czy jest to zwykła komercja, czy też biblioteki podjęły, jak to trafnie ujęła autorka referatu, „próbę partnerskiej współpracy strategicznej”,⁸ aby zapewnić swoim użytkownikom dostęp do elektronicznych źródeł informacji naukowej? Biblioteki polskie pełnią ciągle rolę biorcy i ciągle pozostają słabszym partnerem, który jest „skazany na ciągle porównywanie i zapożyczenia”.⁹ Dlatego trudno jest mówić o pełnej obustronnej współpracy. Problematyka ta jest jak najbardziej aktualna w obliczu niekwestionowanych trudności w zakresie

---

⁷ Grażyna Piotrowicz: Model hybrydowy współczesnej polskiej biblioteki akademickiej. [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://bg.p.lodz.pl/konferencja/pelne_texty/piotrowicz.pdf

⁸ Tamże

⁹ Henryk Hollender: Międzynarodowa współpraca bibliotek w warunkach utrwalonej nierówności [Dokument elektroniczny]. W: *Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Warszawa, 23-24 września 2002* [Materiały z konferencji]. Warszawa: Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, 2002. - Dostępny również w „EBIB” Materiały konferencyjne. - Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/pw/referaty/HHollender.pdf>

niedoborów finansowych, złej organizacji systemu funkcjonowania bibliotek oraz braku nowoczesnej ustawy o bibliotekach.

Podsumowanie

W referacie przedstawiono najważniejsze formy współpracy w środowisku łódzkim. Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia zaobserwowano szczególnie zwiększone zainteresowanie elektronicznymi formami dostępu do baz danych i czasopism elektronicznych.

Problematyka współpracy we współczesnej naukowej bibliotece jest sprawą otwartą. W jakim kierunku będzie zmierzać zależy od wielu czynników: odpowiedniej ustawy o bibliotekach, zwiększenia nakładów finansowych na szkolnictwo i oświatę oraz zaangażowania kadry bibliotekarskiej na różnych etapach działalności od gromadzenia po udostępnianie.

Bibliografia

B e d n a r e k - M i c h a ł s k a Bożena: BIBWEB - kurs internetowy dla bibliotekarzy [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2002/37/bibweb.php>

H o l l e n d e r Henryk: Międzynarodowa współpraca bibliotek w warunkach utrwalonej nierówności [Dokument elektroniczny]. W: *Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Warszawa, 23-24 września 2002* [Materiały z konferencji]. Warszawa: Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, 2002. - Dostępny również w „EBIB” Materiały konferencyjne. - Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/pw/referaty/HHollender.pdf>

K r a w c z y k Małgorzata: Rozwój i znaczenie funkcjonowania wymiany publikacji na przykładzie wybranych bibliotek polskich i zagranicznych [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/62/krawczyk.php>

P a s z t a l e n i e c - J a r z y Ń s k a Joanna: Międzynarodowa współpraca bibliotek. *Bibliotekarz* 1998 nr 1 s. 5-8

P i n d l o w a Wanda: Czy studia w zakresie informacji naukowej i bibliotekoznawstwa zaznajamiają studentów z problematyką współpracy bibliotek. [Dokument elektroniczny]. W: *Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Warszawa, 23-24 września 2002* [Materiały z konferencji]. Warszawa: Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, 2002. - Dostępny również w „EBIB” Materiały konferencyjne. Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/pw/referaty/WPindlowa.pdf>

P i o t r o w i c z Grażyna: Model hybrydowy współczesnej polskiej biblioteki akademickiej. [Dokument elektroniczny]. Tryb dostępu: http://bg.p.lodz.pl/konferencja/pelne_teksty/piotrowicz.pdf

Ś l i w i Ń s k a Maria: Współpraca bibliotek: więcej korzyści dla „własnych” czy „obcych” użytkowników? [Dokument elektroniczny]. W: *Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Warszawa, 23-24 września 2002* [Materiały z konferencji]. Warszawa: Biblioteka Główna Politechniki Warszawskiej, 2002. Dostępny również w EBIB Materiały konferencyjne. - Tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/matkonf/pw/referaty/MSliwinska.pdf>

V a d e m e c u m Bibliotekarza : praktyczne i aktualne informacje dla bibliotekarzy / zesp. aut. pod red. Lucjana Bilińskiego ; [aut.] Lucjan Biliński [et al.]. Warszawa: Wydaw. Verlag Dashöfer, 2005. Skoroszyt